

RUDAR

... Glasilo slovenskih rudarjev ...

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrty četrtak v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Proti delavskemu varstvu.

Pred kratkim je zborovala v Lincu organizacija izkoriščevalcev, zvana „Osrednja zveza industrijcev“. Povod temu zborovanju so bili socialnodemokratski predlogi v državnem zboru za delavsko varstvo; gospodje pa so hoteli izraziti svojo nevoljo in nevšečnost nad temi predlogi. S tem so nameravali nahujskati vlado in gospodsko zbornico proti tem predlogom. Proti socialni politiki! Proti sleherni omejitvi izkoriščevanja! To je njih geslo.

Socialni demokrati so predlagali skrajšanje delovnega časa najprej na deset ur, potem na devet in slednjič na osem. Zbor industrijcev se je izrazil proti slehernemu okrajšanju. Poročevalec je bil glavni ravnatelj Rothschildov Schuster. Ta seveda ni zato proti delavskemu varstvu, ker bi bil dobiček podjetnikov manjši, ampak zato, ker njegovo srce kar plamti same ljubezni do delavcev. Kako to? Vsled krajšega delovnega časa bi bilo treba več delavcev, teh pa ni, torej bi jih morali dobiti s kmetov, s tem pa bi se še bolj podražile življenske potrebščine. Ta modri gospod pa je popolnoma pozabil ogromnega števila brezposelnih, kakor se tudi ni hotel domisliti dejstva, da dela vsled krajšega delovnega časa delavec mnogo krepkeje in vztrajneje. Po tej modrosti bi morali delavci svoj delovni čas še podaljšati, da bi bilo treba manj delavcev za tvornice in rudokope, brezposelni delavci pa naj bi šli na kmete služiti za hlapce. Zares občudovanja vredna modrost!

Podobno je tudi z drugimi dokazi proti socialni politiki. Socialni demokratje so v zbornici dosegli, da se je odpravila kaznivost pogodbine knjižice. Ako je podjetnik sklenil s kakim podjetnikom ali delavcem pogodbo, pa jo je prelomil, tedaj mora po državljskem pravu povrniti škodo, ako pa delavec zapusti delo, ne da bi preje naznanil, tedaj se celo zapre. Ta nezasišana neenakost se je v zbornici na predlog socialnih demokratov odpravila — toda v gospodski zbornici se postava nalašč noče rešiti. Podjetniki so se torej v Lincu obrnili s prošnjo na visoke in plemenite gospode in jih prosijo, naj vendar ne potrdijo postave. Za vzrok navajajo, da samo s pomočjo kaznivosti pogodbine knjižice lahko tožijo strokovna društva za odškodnino, ako prično s stavko. Kraj tega se izkoriščevalci, nikakor ne morejo odreči znamenitemu ustrahovalnemu sredstvu, da bi stavkujoče delavce poslali v zapor.

Socialni demokrati so predlagali v državnem zboru, naj se odpravi delovna knjižica, ki je že nobena moderna država več nima. To ni nikaka socialnopolitična zahteva, to je samoposebi umevno s stališča delavske časti. Zbor industrijcev pa zahteva, da se delovna knjižica pridrži. Zakaj se podjetniki tako upirajo odpravi delovne knjižice? Ker označijo s skrivnimi znamenji tiste delavce, ki se zavedajo svojega razrednega položaja in so odločni bojovníki proti kapitalizmu. Na ta način delavec ne more dobiti dela.

Podjetniki so nastopili tudi proti vplivanju strokovnih društev na poslovni red in proti cenovni (tarifni) pogodbi. Pač pa so veselo pozdravili namero pravosodnega ministra, ki hoče najimenitnejšo pravico delavstva grozno omejiti, namreč pravico za svobodno združevanje in gibanje. Izkoriščevalci so sploh jasno izjavili, kaj hočejo: Sploh nobenega delavskega varstva!

Neka resolucija pravi takole:

„Osrednja zveza avstrijskih industrijcev zahteva z vso odločnostjo, da naj vlada z izrazitim programom ustavi povodenj predlogov, ki hočejo pospeševati dobrobit delavstva, in naj jo vendar že omeji z mejami, katerih zavarovanje zahteva blagor države.“

Neki govornik pa je dejal še razločneje:

„Zadnji čas je, da nastopi odmor v ogromni množini socialnopolitičnih predlogov in postav zadnjih let in da se da industriji čas za nabero novih moči. Tudi naše delavstvo rabi čas, da bo zrelejše.“

Postavodaja se že 25 let ni skoro nič zmenila za delavsko varstvo; tu pa pride nekdo in zahteva, naj se preneha s socialno politiko.

Sedaj pa primerjajmo te govore in sklepe s pozdravnim govorom krščansko socialnega ministra Weißkirchnerja. Ta se je prilizoval krščanskim in judovskim kapitalistom, „češ da so žrtvovali v svojih obratih težke žrtve za dobrodelne naprave v korist delavstva“. Krščansko socialni minister je proglasil za „nedostojnost, ako se avstrijskim podjetnikom odreka razumevanje za socialno politiko.“

Gospodje podjetniki pa so se javno izrazili proti socialni politiki, proti socialnodemokratskim predlogom in proti delavskemu varstvu. Krščansko socialni minister je sedel pri slavnostni pojedini poleg teh sovražnikov delavskega varstva. Naravno; saj spada v njih družbo. Delavci in delavke pa naj se iz tega uče, kam oni spadajo! V svoje strokovne organizacije!

Enaindvajseti mednarodni zbor rudarjev.

(Konec.)

Svetovni mir.

Angleško odposlanstvo je predlagalo naslednjo resolucijo: Mi želimo splošni mir med narodi in smo mnenja, da se v dosego tega smotra poravnajo vsi razpori med narodi potom razsodišč in poravnjav.

Thomas Burt (Angležka): Jaz stojim ob koncu svojega življenja in se spominjam tistih dni, ko sem vodil pred dvajsetimi leti naš prvi zbor. Izmed tistih tovarišev, ki smo bili tedaj zbrani, jih živi še komaj dvajset. Živo mi je v spominu, kako so si podali roke nemški in francoski tovariši, sinovi tistih dveh narodov, ki sta se bila morila v krvavi vojski. Francozka je podarila svetu najlepše geslo: svoboda, enakost, bratstvo. Najlepše izmed tega pa je bratstvo. Mi govorimo o omiki, toda dokler bodo vojne, ki so ravno nasprotno od omike, nismo omikani. Mednarodni zbor rudarjev bo tudi v prihodnje trdnjava mednarodnega bratstva in varstvo prijateljev miru. (Viharno pritrdjevanje.)

Pokorny (Nemčija): Mi smo proti vojni, ker smo ljudje, ne pa živali. Mi smo proti vojni, ker smo delavci, kajti delo more uspevati samo v mirni tekmi narodov. Od leta 1886. je ponesrečilo 28.000 nemških rudarjev. Mi vemo, kaj se pravi umreti, mi vemo, kaj je beda, lakota in pomanjkanje, ako vidimo strahotno četo naših pohabljenec. Naša nemška buržoazija s strahom pričakuje bližajočih se državnozborskih volitev, ker se boji, da bode socialna demokracija pridobila na stotisoče novih glasov. Zategadelj iščejo po izdatnem in uspešnem volilnem geslu. In to

volilno geslo hočejo najti v hujskanju k vojski, samo da bi razvneli med ljudmi prenapeto narodno čuvstvovanje. Toda naj le govore; mi nemški delavci bomo na svojem mestu. (Viharno pritrdjevanje.) Mi smo z delavci drugih dežel bramba miru. Mi se smatramo za brate in mi rudarji si moramo in si tudi bomo naložili dolžnost, da bomo zavzeli prvo mesto v vrstah delavske armade, ki je bramba miru. (Splošno vsestransko pritrdjevanje.)

Po govorih raznih delegatov se je sprejela angleška resolucija enoglasno in z veliko radostjo. Odposlanci so se dvignili s svojih sedežev in so vzklikali s slavnostnimi klici na čast mednarodnosti.

Peti zborovalni dan.

Predsedoval je Callevaert (Belgija). Razprava se nadaljuje pri točki

ureditev produkcije.

Francozka resolucija zahteva, da naj se produkcija bližnjih dežel omeji s stavko, kadar je v kaki deželi stavka.

Cadoux (Francoska) utemeljuje predlog: Rudarji se morajo iz dveh ozirov brigati za ureditev produkcije. Ako je produkcija prevelika, so plače slabe; tudi pomagajo v tem slučaju kapitalisti ene dežele lahko kapitalistom druge dežele, ako bi bila tamkaj stavka.

Callevaert (Belgija): Mi smo mnenja, naj bo stavka vselej le zadnje sredstvo. Sprva se je treba skušati mirnim putem poravnati. Toda mnogo je stavk, ki se jih ne moremo ogniti, tako n. pr. stavka nemških rudarjev leta 1905. Tedaj bi bili belgijski rudarji radi zabranili, da bi belgijski kapitalisti ne pomagali nemškim s premožem, žal, da ni bilo možno. Treba je, da izdela mednarodno tajništvo poseben načrt za take slučaje.

Husemann (Nemčija): Mi Nemci smo mnenja, da se to vprašanje ne sme tako javno obravnavati. Vprašanje o podpiranju stavkujočih rudarjev s pomočjo njih tovarišev v sosednjih deželah mora urediti mednarodni odbor že radi tega, da nasprotnik prekmalu ne zve, kaj se bo zgodilo. Predpogoj za uspešno rešitev tega vprašanja pa je krepka mednarodna organizacija.

Edwards (Angležka): Mi soglašamo, da naj se to vprašanje prepusti mednarodnemu tajništvu v nadaljnje posvetovanje.

Nato je kongres enoglasno sprejel v tem smislu resolucijo. — Nato pride v razpravo točka:

Počitnice za rudarje.

Maroill (Belgija) utemeljuje resolucijo o uvedbi počitnic za rudarje. Počitnice naj bi trpele 14 dni. Predlog se je brez nadaljnega razpravljanja enoglasno sprejel. Nato se je razpravljalo o predlogih, ki so merili na

ustroj mednarodne organizacije.

Nemci so predlagali, naj bi se uredilo dopisivanje med narodnim tajništvom in med tajništvu posameznih narodov. Tudi naj bi se mednarodno tajništvo česče sešlo.

Husemann (Bochum, Nemčija) obžaluje, da morajo zajemati nemški rudarji poročila o najvažnejših dogodkih angleškega rudarskega gibanja iz meščanskih časopisov.

Ash-ton (Angležka), mednarodni tajnik, zagovarja mednarodno tajništvo. Na vsako pismo se odgovori. Ako bi Nemci povprašali o francoskih ali celo o ameriških razmerah, bili bi dobili pojasnila. Sicer pa tudi tajništva posameznih

narodov ne poročajo dovolj točno, česar mednarodno tajništvo gotovo ni krivo.

Husemann (Nemčija): Mi smo svoja poročila vedno točno pošiljali. Da pa jih niso vedno pisali isti tovariši, so krive razmere. Hue je bil dolgo časa bolan, potem pa ga je zaposlilo delo v državnem zboru. Saj vendar ne gre za to, kdo piše, samo da piše v imenu organizacije.

Nemški predlog se je sprejel enoglasno.

Belgijci so predložili predlog, da naj bi se poskrbelo za natančnejši pregled v gibanju rudarskih organizacij v posamnih deželah.

Janson (Belgija) hvali Nemce, ki so poslali v zadnjem mednarodnem poročilu nekaj podatkov o svojem gibanju. Belgijci bodo poslali svoje podatke prihodnje leto.

Predlog je bil sprejet.

Zadnji predlog je obsejal zahtevo Nemcev, da bi se sešel mednarodni zbor rudarjev le vsako drugo leto.

Rymer (Nemčija) je utemeljeval predlog. Naši zborovalni predmeti obsejajo skoro izključno zahteve, ki naj jih reši postavodaja. Postavodaja pa gre s polževo počasnostjo naprej, in tako se zgodi, da se moramo pečati vedno z enakimi vprašanji. Vsled tega pa je za mednarodne zbore rudarjev premalo zanimanja.

Dejardin (Belgija) govori proti temu predlogu. Da se ne bodo ponavljali vsako leto govori o istih vprašanjih, lahko sklenemo, naj se govori o gotovih vprašanjih le vsako drugo leto.

Predlog Nemcev je bil odklonjen. Bil je edini predlog, ki ga je zbor odklonil. S tem je bil zborovalni red končan. Prihodnji kongres se vrši v Londonu leta 1911.

Zanimiv program.

Dne 8. in 9. oktobra se je vršilo na Dunaju drugo zborovanje glavne zveze avstrijskih delodajalcev. Dva dni so zapravili gospodje samo z zabavami. Toda končno jim tega nihče ne sme za zlo vzeti. Zborovanje se je pravzaprav pričelo šele v soboto ob sedmih zvečer. Ko so bili pozdravni govori končani, se je sprejela resolucija radi preosnove paragrafa 85; v tej resoluciji izražajo gospodje svoje ogorčenje, češ, da meščanski poslanci premalo odločno ugovarjajo in nasprotujejo zahtevam socialnodemokratskih poslancev. Paragraf 85 obrtnega reda bi se moral preosnovati v tem smislu, da bi ne bil delavec, nič več zaprt, ako bi svojevoljno zapustil delo. To pa gospode podjetnike jako razburja, kakor tudi druge zahteve socialnih demokratov. Zato pozivljajo meščanske poslance, naj se upro tem predlogom, češ, drugače vas ne bomo več ob volitvah podpirali. Nato so se posvetovali o bodočih volitvah, nakar je sledila vesela in bogata pojedina. Drugi dan se je pričela seja ob poldesetih in se je končala ob pol dveh.

Iz posvetovanj hočemo omeniti najzanimivejše. Sklenilo se je, da mora plačevati podjetnik za vsakega uslužbenega delavca po 30 vinarjev v skupno organizacijo; doslej so plačevali le po dvajset vinarjev. Nadvse zanimiv pa je njih program. Ta program nam jasno kaže, da je namen vseh teh podjetniških zvez boj proti delavskim zahtevam. Sicer se trudijo gospodje, da bi to svojo namero po možnosti zakrili, vendar pa se jim ta trud jako slabo posreči. V naslednjih vrstah se hočemo s tem programom malo natančneje pečati.

Glavna zveza avstrijskih podjetnikov hoče s pomočjo organizacije predvsem zabraniti, da se mora posamični podjetnik ukloniti premoči strokovnih zvez. Nadalje hoče zastopati voljo podjetništva tudi nasproti postavodajnim zastopstvom. Glavna zveza si šteje za svojo dolžnost, da goji slogo z organizacijami industrije, in poudarja skupnost koristi vsega podjetništva.

Kakšna pa je oblika podjetniške organizacije? V programu se glasi dobesedno takole: Glavna zveza smatra v prvi vrsti za potrebno, da se ustanovi strokovna organizacija. Različne stroke naj se polagoma združijo v državno strokovno organizacijo, da se ščitijo v njej strokovne koristi. — Nadalje se zahteva medsebojna vzajemnost in enotni nastop.

Najzanimivejša točka tega podjetniškega programa pa je: Delovno razmerje. Tu pravi program med drugim dobesedno takole: Ako se pri vprašanju delovnega razmerja v kaki stroki ali v kakem kraju ni posrečilo, da bi se doseglo sporazumljenje mirnim putem, in je boj neizogiben, bodisi s stavko ali z izporom, tedaj smatra glavna zveza za svojo nalogo, da se izvede ta boj z vso vztrajnostjo in z vsemi porabnimi sredstvi.

To so najzanimivejše točke [podjetniškega programa. K temu programu je pristavil poročevalec tele besede: „To naj nikakor ne pomeni boja proti izboljšanju delavskega položaja, ampak samo boj proti neopravičenim naskokom delavskih organizacij, ki so stvar pritirale tako daleč, da se podjetnik ropa svojih pravic in ni več gospodar v svojem lastnem obratu. Mi smo nehali gospodovati in se moramo braniti. Mi hočemo, da se nam ne kratijo vedno in vedno naše pravice, ampak da imamo vsaj tiste pravice kakor delavci.“

Kako stokajo ti gospodje! Kako tožijo o „krivici“! Hvala Bogu, da njih misli o tem, kaj je pravično in kaj je krivično, nikakor niso mero-dajne, in jim nismo prisiljeni verovati. Gospodom podjetnikom se pač zdi vse krivično, kar jim izmanjša dobiček. In ker jim delavske zahteve izmanjšajo dobiček ter rušijo njih neomejeno, samolastno gospodstvo, zato ravnaajo delavci kar naenkrat krivično! Ubogi podjetniki!

Delavcem pa priporočamo naj si temeljito zapišejo v spomin glavne točke podjetniškega programa! Obenem pa naj tudi premislijo, da jim ta program jasno kaže, kako tesno se združujejo podjetniki in se krepko pripravljajo za odpor proti delavstvu. Ne bo več dolgo, ko bodo delavci občutili vso silo podjetniških organizacij. In tedaj bo prišlo do velikega gospodarskega boja med delavci in podjetniki. Zmagal bo tisti, ki bo imel krepkejšo organizacijo. Ako torej delavci nočejo, da bi bili poraženi in zasluženi od kapitalizma hujše kakor kdaj poprej, tedaj se morajo organizirati vsi do zadnjega moža in neutrudno razširjati združevalno misel med svojimi tovariši!

Delavske kronice.

II.

Delavskim voditeljem in nastavljenecem se očita, da žive od delavskih kronic. In s kakim naglasom se izgovore te besede! Kakor da bi bili malovredni vsi tisti ljudje, ki žive od delavskega denarja. Toda oglejmo si malo pozorneje, kdo še živi na tem velikem božjem svetu od delavskega denarja razen delavskih voditeljev in nastavljenecv!

Vzemimo najprej veliko množico trgovcev. Ti posredujejo med izdelovalci vsakovrstnega blaga in med kupovalci ter žive od tega, da prodajajo dražje kakor so kupili. Glavni odjemalci pri trgovcih pa so predvsem delavci; torej jima narede ves dobiček delavske kronice, in tako žive trgovci od delavskih krajarjev. In vendar se šteje trgovec povsem za častivrednega člana človeške družbe in se mu zdi samoposebi umevno, da živi od delavskih kronic.

Pojdimo še više! Opazujmo velikanska skladišča blaga in veletrgovine! Tu vidimo prav tisto, kar smo bili že omenili. Glavni odjemalci so delavci. Ves ogromni dobiček teh veletrgovcev nakupijo delavci s svojimi kronicami. Tako žive veletrgovci prav prijetno življenje z delavskimi konicami, kakor tudi mnogoštevilni uradniki in nastavljenici velikih trgovcev. Vsi ti žive od delavskih kronic. In zelo bi se zgražali ti ljudje, ako bi jim kdo povedal resnico, da žive od delavskih kronic.

Prav tako je tudi pri tvornicah. Mi nikakor ne odrekamo tvorničarju tistega zaslužka, ki ga je vredno njegovo delo. Toda tvorničar s tem nikakor ni zadovoljen, ampak skuša si nakupiti veliko večje bogastvo, kakor ga rabi; to doseže s tem, da daje delavcu manjšo plačo, kakor jo ta zasluži. Razlika med tem, kolikor je delavec zaslužil, in medtem, kar se mu je resnično izplačalo, to je tvorničarjev dobiček. In to so delavske kronice. In vse ogromno bogastvo ter raz-

košno življenje podjetnikov obstoji iz delavskih kronic.

In vzemimo delničarje in podjetnike! Ti ustanove družbo, vsak da gotovo vsoto denarja, nato kupijo kak rudnik ali kaj podobnega in — ne delajo nič. Ali vendar se snidejo koncem vsakega leta ter si razdele na milijone delavskih kronic, ki so jih utaknili v svoj žep radi tega, ker so dali delavcem manjšo plačo, kakor jo zasluži njih delo. In vendar jim meščansko, klerikalno in liberalno časopisje, nikdar ne očita tega krivično si prisvojenega delavskega denarja!

Ali to še ni vse! Mi imamo celo vrsto državnih uradnikov, ki jih plačuje država. Kje pa dobi država potrebni denar? Dobi ga predvsem iz indirektnih davkov, te indirektnne davke pa plačujejo največ delavski sloji. In kadar se ti uradniki postarajo, gredo v pokoj in dobe lepo pokojnino. Mi priznavamo, da je vsako delo vredno plačila; priznavamo tudi, da je država dolžna skrbeti za onemogle uradnike in jim dati pokojnino. Ob tej priliki pa tudi poudarjamo, da bi morala skrbeti država za vse državljane, ne pa samo za nekatere! Od česa pa dobi uradnik svojo plačo in pokojnino? Od države, ki dobi tisti denar od indirektnih davkov, te pa itak plačajo predvsem delavci. Torej pridemo zopet do delavskih kronic...

To bi bilo torej nekoliko o delavskih kronicah. Zdaj pa se lahko okoristite s temi izvajanj, delavci! Pomolite ogledalo tistim ljudem, ki obmetavajo z blatom voditelje delavskega gibanja in jim očitajo delavske kronice! Vprašajte jih, od česa žive oni! Povejte jim, da žive ministri, generali, uradniki večinoma od delavskih kronic!

In še eno! Poglavje „o voditeljih, ki se maste z delavskimi kronicami“, vpliva žalibog tupatam tudi na tisti del delavstva, ki prepovršno misli. Zgodilo se je celo, da so nekateri delavci svojim nastavljenecem očitali „mastenje z delavskim denarjem“. To pa je samo vpliv naza dnjakega in delavstvu sovražnega časopisja! To časopisje podpira sedanji kapitalistovski družabni red in vodi boj proti vsemu, kar dela proti kapitalizmu. Najbolj pa se boji kapitalizem organiziranega proletarijata in zato uporablja vsa sredstva, da bi proletarijat razdružil. To pa bi se mu posrečilo takoj, ako bi mogel odstraniti voditelje organiziranega delavstva. In to pa skuša doseči to meščansko, liberalno in klerikalno časopisje s tem, da laže o voditeljih in jih obrekuje, češ po tej poti jim bomo izpodkopali zaupanje pri delavstvu, kadar pa se to zgodi, bodo delavci razcepljeni, in tedaj nam bodo sijali zlati časi.

Vsak razumen delavec mora spoznati, da mu je to časopisje narodnjaške in klerikalne barve sovražno. Torej proč z njim! Ne naročajte in ne podpirajte tistih listov, ki so nasprotni vašim težnjam! Naročajte in berite delavske liste, ki vas bodo resnično poučili o delavskem gibanju!

Bratovskoskladnična razsodišča v letu 1908.

Dne 1. avgusta 1910 je izšlo poročilo o delovanju bratovskoskladničnih razsodišč za leto 1908. Vsakdo se bo čudil, da je vlada tako kasna s svojim poročanjem in da se zamudi kar za dve leti. Toda vlada je kasna sploh pri vseh svojih poročilih in ne samo tu; kaj je temu vzrok, res ne vemo.

V naslednjih vrsticah hočemo podati kratek izveček iz uradnega poročila. Leta 1908 je bilo v Avstriji 170 bratovskoskladničnih pokojninskih blagajen in 146 bratovskoskladničnih bolniških blagajen. Izmed teh blagajen hočemo navesti nekaj števil za tiste kraje, ki pridejo predvsem za nas v poštev:

Okraj rudarskega urada	Bolniške blagajne	Člani	Pokojninske blagajne	Člani
Celovec	12	5273	12	5407
Ljubljana	8	4676	8	4678
Celje	4	6242	4	6242
Zader	2	1906	2	1906
Ljubno	9	8402	11	9047
Gradec	9	4344	8	4334
Wels	5	2653	8	2649
St. Pölten	2	881	5	920

Oglejmo si še delovanje razsodišč! Proti bolniškim blagajnam se je vložilo v letu 1908 91 tožb, 13 pa jih je bilo še iz prejšnjega leta. Te tožbe so se takole rešile:

Štiri tožbe so bile umaknjene, v 6 slučajih se ni pripoznal vzrok za tožbo, pri štirih tožbah je prišlo do poravnave, v 16 tožbah se je tožnik zavrnil, 49 tožb je imelo za tožnika popolen uspeh, delen uspeh pa troje tožb. Ob koncu leta 23 tožb še ni bilo rešenih.

Proti pokojninskim blagajnam se je uložilo 458 tožb, 254 pa jih je bilo še iz prejšnjega leta. In sicer se je umaknilo 39 tožb; v 19 tožbah se ni pripoznal vzrok za tožbo, 49 tožb je bilo rešenih s poravnavo, tožnik se je zavrnil pri 155 tožbah, popolnoma se je ugodilo tožniku v 104 tožbah, deloma pa v 16 tožbah. Ob koncu leta 324 tožb še ni bilo rešenih.

Te mnogobrojne pritožbe so jasen dokaz, kako nedostatno je sedanje zavarovanje rudarjev. Zato pa proč z bratovskoskladničnim zavarovanjem!

Gibanje med angleškimi delavci.

Pred kratkim je prišlo na Angležkem do velikih delavskih nemirov. Izbruhnila je bila namreč velika rudarska stavka, kjer je prišlo do tolikega razburjenja in do tolikih nemirov, da so poslali v tiste kraje močne vojaške čete.

Te novice so osupnile marsikoga. Kajti nikjer drugje se ni delavsko gibanje tako mirno, skoro zaspano razvijalo kakor na Angležkem. Krajtega je angleški delavec jako izobražen in dela premišljeno. Vsekakor so morali biti posebni vzroki, ki so prebudili angleškega delavca iz njegovega miru.

Oglejmo si nakratko, kaj je povzročilo to razburjenje!

Kakor povsod tako se tudi na Angležkem kapital vedno bolj in bolj osredotočuje. Kapitalisti se združujejo v mogočne organizacije. In čim bolj raste moč podjetnikov, tem drzneje nastopajo proti delavcem; to ni samo na Angležkem, to je po vsem svetu tako. Angleški kapitalisti so se torej močno organizirali ter so angleškim delavcem kmalu dali čutiti svojo moč. Ob mnogo prilikah se delavcem vsili slabše plače in slabše delovne pogoje, kakor so jih imeli doslej. Znan je tudi slučaj, ko so hoteli podjetniki bombažne stroke radi enega samega delavca povzročiti velikanski izpor, ki bi obsejal okrog 100.000 delavcev. Vse to jasno priča, da se je na Angležkem nekaj izpremenilo.

In vendar imajo angleški delavci jako močne organizacije. Res je; te organizacije so tudi priborile angleškim delavcem takih uspehov, kakor se nam slovenskim delavcem niti ne sanja ne. Angleški delavec zasluži v enem tednu toliko, kakor slovenski v štirih tednih; angleški delavec hoče imeti dvakrat na dan meso. Toda priborili so si na ta način, da so se organizirali vsi do zadnjega moža. Angleške organizacije so bile moč, ki proti njej ni opraviť kapitalist prav nič.

To pa je kapitaliste izmodrilo. Pričeli so se tudi oni organizirati in v zadnjih desetih letih so svoje moči tako strnili, da se čutijo dovolj močne, kljubovati in se upirati delavskim zahtevam.

Angleške delavce so ti uspehi nekako vspalivali. Medtem ko se je drugod socializem razvijal vedno krepkeje, ter so se delavci združevali proti kapitalizmu v mogočne osrednje zveze, na Angležkem ti dve misli socializma in osrednjega združevanja nista našli pravih tal. Angleški delavec si je pač mislil, moja organizacija mi popolnoma zadostuje, da si priborim svoje zahteve.

Res je angleškemu delavcu njegova organizacija popolnoma zadostovala, da si je priboril svoje zahteve, toda le tako dolgo, dokler je bil kapitalizem na Angležkem šibek in slaboten. V zadnjem času pa se je kapitalizem na Angležkem tako silno organiziral, da angleškemu delavcu več ne zadostuje način sedanje organizacije, ampak je jasno spoznal, da mu je treba mogočne osrednje zveze vseh angleških strokovnih organizacij. Tako je šele kapitalizem s svojo močjo zbudil v angleškem delavcu spoznanje, kje je njegova rešitev.

Dejali smo, da tudi za socialistično stranko na Angležkem ni hotelo biti pravih. Angleški delavci so volili meščanske poslance. Toda tudi

v tem oziru se obrača na bolje; seveda je moral priti šele hud udarec, da je zdrnil angleške delavce. Ta udarec je prišel v obliki razsodbe najvišjega sodišča, ki odreja strokovnim zvezam pravico javnega in političnega delovanja, dasi so imeli angleški delavci — že petdeset let to pravico in jim je nihče ni krtil. Seveda je povzročila ta razsodba med delavci velikanski vihar.

S to razsodbo, kakor tudi z mislijo osrednjega združevanja se je pečal zadnji strokovni zbor angleških organizacij. Sprejela se je resolucija za ustanovitev osrednje strokovne zveze vseh angleških strokovnih organizacij, in se je naročilo posebnemu odboru, da izdela načrt.

Glede na razsodbo pa se je sprejela ostra resolucija. Vsi državni poslanci se pozivljajo, naj delajo, da se vzdrže razsodbe; kdor bi ne delal za to, tega delavci ne bodo ob prihodnjih volitvah več volili.

Tako ostro angleški delavci že dolgo niso govorili. Šele moč kapitalizma jih je prisilila. Sploh znači ta kongres mejnik v angleškem strokovnem gibanju. Kakor povsod drugod so se tudi angleški delavci oprijeli misli osrednjega strokovnega združevanja in tudi oni so spoznali važnost delavskega zastopstva v državnem zboru.

Strokovni pregled.

s Obvestilo unijskega vodstva. Samo par tednov manjka do konca tega leta. Treba bo napraviti računski zaključek in pa izdelati letno poročilo sploh. Za novo leto naložile se bodo nove knjige, v katere bo treba prepisati vse člane. Naložila se bo nova članska lista, od podružnic se smejo prenesti v nove članske liste samo tisti člani, ki niso zaostali čez šest tednov s svojimi prispevki. Opozorjamo zaradi tega vse tiste člane, ki so zaostali s prispevki, da jih do konca tega leta poravnajo.

S strokovnim pozdravom

Unijsko vodstvo.

s Obsojen paznik namesto trboveljske družbe. Pri okrožnem sodišču v Celju je bil dne 5. novembra obsojen Miha Stradar, paznik v Hrastniku, zaradi telesne poškodbe. Stradar je bil uposlen kot paznik in strelni mojster. Kot tak je prišel na delovni kraj K. Zorkota zaradi streljanja. V istem času, ko so se rudarji odstranjevali, a on se ni prepiral, če so že vsi rudarji na varnem prostoru, je izprožil električni aparat in tako poškodoval rudarja Zorkota, ker je bil preblizu strela. Sodišče je priznalo, da je bil Stradar kriv, ker se je prenačil in ga je obsodilo na mesec dni zapora. Po našem mnenju je pa kriv akordni sistem, ki sili, da se na vse mogoče načine priganja delavce ter vpije za premog.

s Zmaga rudarjev v Južnem Walesu na Angležkem. V začetku tega meseca vstavilo je v Južnem Walesu na Angležkem 30.000 rudarjev delo, ker rudniški podjetniki niso hoteli povišati plače. V prvem začetku so hoteli podjetniki stavko zatreti s policijo in orožništvom. Nesramno obnašanje rudniških podjetnikov pa je izvabilo strokovno organizacijo rudarjev v Južnem Walesu, da so poslali spomenico, v kateri so jih opozorili, da če ne povišajo rudarjem plače, ustavijo tudi še drugi rudarji delo, tako da bi bilo narastlo število stavkujočih na dvakratstisoč. Podjetniki so uvideli resnost ter se začeli takoj pogajati z delavskimi zaupniki. Pri pogajanju pa so se podjetniki vdali ter zvišali rudarjem plačo. Našim slovenskim rudarjem naj služi to v pouk, kaj bi se lahko doseglo mirnim potom, če bi imeli tudi pri nas rudarji tako organizacijo kakor jo imajo angleški rudarji.

s 200 rudarjev se išče. Pod tem naslovom je v številki 311, z dne 12. t. m. prinesel list „Arbeiterwille“ oglas, v katerem išče neki inženir 200 rudarjev, za ostravski revir. Uredništvo omenjenega strankinega lista pa je dobilo z Ostravske Morave poročilo, da že od začetka letošnjega leta izrabljajo rudniški podjetniki krizo v rudniški industriji v svrhu znižanja plač rudarjev. Obnašanje proti rudarjem tamošnjih rudnikov je tako nesramno, da se ga ne da popisati. Delegatje rudarske zadruga so že mnogokrat intervenirali ali brez uspeha. Zaraditega nečloveškega izkoriščanja pa je zapustilo več tisoč rudarjev revir Moravsko-Ostravski in so odšli v druge okraje. Zaraditega seve sedaj primanjkuje pri raznih rudnikih rudarjev. Rudniški podjetniki pa namesto, da bi sedaj, ko je nastala boljša konjunktura, povišali plače, pa raje iščejo rudarje z raznimi oglasi in tako so tudi hoteli vtihtati svoj oglas v delavski list. Pri rudniku Oderfurt (predor Josef), kjer je bilo poprej 12.000 rudarjev vpostlenih, jih je sedaj samo 800. Namerava jih pa še od tistih 800 v kratkem okoli 100 oditi drugam. Mi smo že dovoljkrat opozarjali rudarje, da so rudniki, ki iščejo rudarje z oglasi in takozvani agenti vedno najslabši.

Dopisi.

d Zagorje ob Savi. V nedeljo dne 20. t. m. se je vršil javen rudarski shod v Zagorju. Dvorana pri g. Mihelčiču je bila napolnjena, dasi je rudniško vodstvo ta dan zapovedalo takemu številu delavcev iti na delo, da že ne pomnimo nedelje, katero bi jih toliko moralo na delo. Shod pa je bil vkljub temu tako dobro obiskan, da v letošnjem letu še nismo imeli tako lepega zborovanja. Na shodu je poročal sodrug Cobal o predloženem službenem redu, ki ga vsiljujejo rudniški podjetniki. Govornik je pojasnil razliko med sedanjim in ponujenim službenim redom. Razložil nekatere določbe, ki bi bile grozovito škodljive za rudarje, ter pozval sodruga na odločen boj. Razpravljal je tudi o vzrokih sedanje draginje in s statističnimi podatki dokazal, da je življenje delavske družine danes za 50% dražje nego je bilo pred kakimi šestimi leti. Končno je pozval rudarje, da naj se organizirajo. Takoj po skodu se jih je tudi res nekaj vpisalo v rudarsko Unijo. Upati je, da se pri nas prične od tega dne veliko boljše gibanje, ker se delavci zadnji čas tudi mnogo bolj zanimajo za časopisje.

d Zagorje ob Savi. V Zagorju imamo letos srečo. Obiskavali so nas narodni rešitelji, sedaj pa pridejo verski rešitelji. Dne 26. t. m. dobimo v Zagorje za dalje časa pol tucata misijonarjev, ki bodo reševali zagorsko delavstvo na verski podlagi. Naše ljudstvo je tako verno in ponižno, da sploh dopušča vse, kar hoče delati kapitalizem z njim, toda klerikalni gospodi in naši duhovščini je to še vse premalo. Zaraditega pa so najeli misijon za nas, da napravijo jezuitje delavske žene še nekoliko bolj versko blazne. Pri zadnjem misijonu so napravili nekemu tukajšnjemu delavcu velikansko škodo s tem, da so mu ženo popolnoma zblaznili, da je bila blizu dve leti zaraditega bolna. Trpela je vsled tega družina in moža je veljalo tudi precej novcev njeno lečenje. Vsiljuje se nam misel, da bi bilo bolj umestno, če bi misijonarji napravili v svojih samostanih red, da ne bi imela časopisja in sodnija toliko opraviti, kakor je bilo to v zadnjem času. Pustili naj bi naše slovenske delavce v miru, zakaj če bi res verska blaznost in ponižnost, ki jo nam vedno usiljujejo ti ljudje kaj koristila, imeli bi potem v naši domovini najprijetnejše življenje in bili bi tudi najbogatejši narod. Ker pa opazamo, da kljub temu, čeprav smo najbolj verni in najbolj ponižni pa smo vendar najrevnejši narod in povsod nas mori glad in morda prav zato, ker nas vodijo misijonarji v kutah in brez kut, ki so si vsi enaki.

d Zagorje ob Savi. Pri našem rudniku imamo jako skrbnega ravnatelja. Ali ne za delavce, temveč za svoje kure. Napravil je jako lep kurnik, da pa revna žival ne bo zmrzovala, pa ji je postavil tudi peč. Pri električni centrali, je postavil tudi delavnico za tesarje. Delavnica je pa tako imenitna stavba, da piha veter na vseh koncih in krajih, tako da so delavci vedno na prepihu in mrazu in brez vsake peči, tako da delavci lahko zmrzujejo na prepihu. Prav bi pa bilo, če gospod vodja varuje svoje živali mraza, da bi imel vsaj toliko vpljudnosti do delavstva, da bi mu privoščil tudi peč v delavnici, saj ga vendar njegova centrala vedno opisuje kot delavskega prijatelja. Zgoraj navedeni slučaj pa utegne pri delavcih napraviti drugačno sodbo o njem.

d Hrastnik. Dne 27. novembra se bo vršil javen shod ob 3. uri popoldne v gostilni g. Franca Eržena z dnevnim redom:

1. Ustanovitev podružnice rudarjev.

2. Občinske volitve ter poročilo občinskega odbornika sodr. Sitterja o njegovem delovanju v občini.

Rudarji ter občinski volilci, pridite vsi na ta velevažen shod.

d Hrastnik. Logerjevemu Lojzku delajo bodoče občinske volitve velike skrbi. Pravijo, da še spati ne more. Skrbi ga namreč to, da bi postal sodrug Sitter župan.

Prišel je pred kratkim neki kmet (katerega ime nam je znano) k njemu in med pogovorom je prišel Lojzek v svojem strahu na bodoče občinske volitve.

Dejal je kmetu, da naj kmetje nikar ne volijo demokratov, zakaj če to store, dobe demokrati deset odbornikov in ti si bodo izvolili sodruga Sitterja za župana. Potem bi pa kmetje že videli hudiča, zakaj demokratov se je treba bati.

Če je že Lojzek v takem strahu, mu moramo pojasniti, da bodo župana izvolilo 30 odbornikov.

Kmetje pa naj si zapomnijo besede Lojzkeve, češ, da je neumnost kmeta voliti v odbor, ker kmet nima časa hoditi k sejam. Kmetje naj volijo rajši gospode od rudnika, ki kaj razumejo in imajo čas hoditi k sejam. Vidiš, Lojzek, s tem si se pa gotovo tudi prikupil kmetom.

Demokratov se je pa treba res Logarjevemu Lojzku bati; zakaj oni so mu znosili precejšen kupček zlatov. Povemo ti pa, ošabnež, da bomo preskrbeli, da se ti jih res ne bo treba bati.

Mistimo, da se še ubogi berač lahko ene hiše ogne, tem lažje se bomo mi hrastniški rudarji ognili tebe.

Rudarji, odprite oči, ter spoznavajte vaše nasprotnike.

d Idrija. V nedeljo dne 30. m. m. vršil se je pri nas velevažen javni ljudski shod, ki ga je bilo sklicalo vodstvo tukajšnje unijske podružnice. Dnevni red shoda je bil: Odgovor rud. direkcije in delavske zahteve z ozirom na sedanjo draginjo in raznoterosti. Dvorana pri „Črnem orlu“ je bila natlačeno polna, tako da so ljudje še zunaj stali, čeprav je deževalo. V imenu krajevnega del. odbora rud. zadruga poročal je načelnik sod. T. Brus o obravnavah, ki jih je imel odbor z rud. vodstvom glede delavskih zahtev radi nastale draginje. Uspeh je bil dosedaj ta, da se je dovolilo 10 vin. k dnini draginske doklade in v toliko zvišanje akorda pri rudniku. Ker pa tozadevnega pismenega odgovora od rud. vodstva še ni, resumira poročevalec, da je upati še na kak uspeh seveda le tedaj, ko nastopi zopet službo sedaj bolni predstojnik g. Billek in to se baje zgodi s 1. novembrom t. l. Končno omeni še glede intervencije radi poprave novih krbitnih svetilk in nakupa premoga v detajlih ker se zadnje čase istega manj, kot cel voz od erarja sploh prodati noče. Delavec pa nima za cel voz premoga denarja in ga tudi shraniti nima kam. Nato dobi besedo sod. Anton Kristan iz Ljubljane, naslika obširno vzroke draginje v Avstriji, ki je nastala vsled agrarne politike, ki preti uničiti delavske sloje v državi. Pokazal je na posledice colninskega tarifa, proti kojemu je soc. demokracija protestirala že tedaj ko se je isti koval, ki pa je bil od velike večine buržoazijskih in agrarnih poslancev sprejet, kar se danes kruto maščuje seveda najbolj nad revnim delavstvom. Na podlagi vedno naraščajoče draginje vtemeljil je govornik opravičene zahteve po draginski dokladi in priporočal sistematičnega boja delavstva seveda ne za 10 vin. ampak za vse, kar je bilo v prvotni zahtevi stavljen. Nadalje je poročal sod. Straus o potrebi organizacije z ozirom na uspehe delavskih zahtev in končno predlagal, naj shod v smislu rudarske postave zahteva od erarja brezplačno krbit in popravo svetilk, kajti ko so se iste napravile, se delavstva ni vprašalo ali hoče nove svetilke ali ne, ampak so se iste enostavno vsilile delavstvu. Odgovor na sklepe današnjega shoda naj da erar pismen, kar ima odbor rud. zadruga tekom 4 dni izposlovati. Ravno isto naj velja za detajlirano prodajo premoga delavcem, kolikor ga potrebujejo. Predloge shod z velikim navdušenjem sprejme, nakar zborovalci zahtevajo, naj se po danem pismenem odgovoru takoj skliče zopet shod. Konečno dobi zaključno besedo še sod. A. Kristan ter predlaga naj se današnji shod izreče solidarno z današnjo manifestacijo v Ljubljani proti draginji in predlaga tozadevno resolucijo priobčeno v „Rdečem praporu“. Resolucija je bila z navdušenjem enoglasno sprejeta na kar načelnik shoda sod. J. Kokolj istega zaključi.

d Še deset vinarjev draginske doklade je obljubil erar pri obravnavi z delavskim odborom glede na omenjenem shodu ponovnih zahtev ter vse drugo ugoditi. Draginske doklade 20 vin. za gosposke dne pridejo v poštev z dnem 1. decembrom. Pismenega odgovora rud. vodstvo še ni dalo. Ko se dobi odgovor skliče se takoj shod. Ljudstvo naj potem odloči.

d Lože. Nadpaznik Ratka je vedno bolj sovražen rudarjem, kateremu se je zadnji čas pridružil tudi inženier Stanek. Pred kratkim je prosilo nekaj kopačev delovodjo, da naj uvede šesturno delo, ker je v dotični jami 32° vročine in je v misli rudarskih predpisov že ob 30° vročine treba uvesti šesturno delo. Gospod delovodja in sovražni Ratka pa sta dejala, da se to zgodi šele tedaj, če bi bilo 35° vročine. Gospod Ratka je že tudi zažugal rudarjem, ker so se predrznili prositi, da jim bo znižal plačo. V mesecu oktobru so bili sploh vsi rudarji jako slabo plačevani. Samo na enem okraju so rudarji zaslužili 4 K. Vsi drugi pa so zaslužili manj. Če človek pomisli na sedanjo draginjo pa zasluži še manj nego 3 K, je pač lahko v skrbeh, kako naj preživi svojo družino. Gospod Ratka tudi vedno zabavlja čez delavsko časopisje. Pred kratkim je nahlulil delavce: Delajte, delajte, bo bolj pametno, kakor pa da čitate delavske liste. Tudi nasproti delegatom rudarske zadruga se obnaša rudniško vodstvo zadnji čas prav ošabno. Pred kratkim so šli intervenirati pa so jim zaraditega žugali s kaznijo. Nabili so v zadnjem času tudi neki razglas v smislu § 7. službenega reda, da se mora vsak sam pritožiti, če mu preti krivica. S tem hočejo seveda še te ugodnosti, ki smo jih imeli do sedaj od rudarske zadruga odpraviti. Gospodu Ratku povemo samo to, da bo njegovo ošabno obnašanje rudarje že poučilo, da se organizirajo, potem bo pa njegovega terorizma konec.

Razne stvari.

Sodrugl, rudarji, delavci! List „Rudar“ je vaše strokovno glasilo širite ga torej med tovariši. Niti eden delavec — rudar ne sme v Idriji biti brez strokovnega glasila. Naročuje se pri raznašalcu sodr. A. Krašna.

r Idrija. Javen društven shod priredi društvo „Splošna mladinska zveza“ v Idriji v soboto dne 26. tm. v prostorih rud. društva v Idriji ob 9. uri zvečer. Vzpored shodu je: 1. Pomen mladinske organizacije z ozirom na delavska vprašanja. 2. Slučajnosti. Mladina obojega spola se pozivlja, da se shoda številno udeleži. Za shod je treba agitirati, da pridejo vsi. Pristop ima mladina tudi nasprotnega političnega prepričanja. Ravno tako tudi prosto besedo k dnevnemu redu. Diskuzija nobenemu ne škoduje. Pridite vsi!

r Delavci rudarji, pripravite se na shod, ki ga skliče podružnica „Unije“ v Idriji v najkrajšem času. Mogoče že na nedeljo 27. tm. Pismen odgovor naših zaktev imamo v rokah. Treba je, da ga vsi slišite. Dali so še 10 vin. draginske doklade, skupaj torej 20 vin. Kdaj pa bo še 20 kron? Povejte sami!

r Blaznica v ognju. V mestu Brandon v deželi Kanada je nastal požar v blaznici, v kateri se je nahajalo 600 na umu bolnih ljudi. V poslopiju je nastalo grozovito vpitje. Mnogo nesrečnikov je poskakalo skozi okna in so se do smrti poškodovali, mnogo jih je pa prišlo v ognju ob življenje. Kako se je vnel ogenj in kdo ga je zakrivil ne vedo.

Občno konsumno društvo v Idriji

9—9
priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najboljše in najcenejše postreženi!

Kosumno društvo rudarjev v Hrastniku

1
priporoča
svojo bogato zalogo
špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje
za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.
Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom
za nakupovanje vseh
življenskih potrebščin
kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. ..

Tvrđka

Leskovic & Meden

Ljubljana, Jurčičev trg št. 1

naznanja slavnemu občinstvu, osobito delavskim slojem, da je prevzela glavno prodajo in izdelovanje staroznanega likerja

„Triglav“.

Proizvaja tudi „Pelinkovac“. Ima veliko zalogo raznih opojnih pijač, vina in specerijskega blaga.

! Prva žgalnica !

Brata Wortmann

Šušak

priporočata svoje lastne izdelke.

Naročila na žganje, likerje, konjak se vrše ceno in takoj.

Zastopnik: 8—6

Franc Remic, Ljubljana.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

V založbi

„Rdečega Prapora“

je izšel 3—1

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence
za leto 1911.

Ta koledar izhaja že XI. leto.

Vsebina mu je med drugimi naslednja:

Resnica (pesem); Koledar; Centralni sedeži avstrijskih organizacij; Kolkovne lestvice; Posnetek poštnega in brezjavnega cenovnika; Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi; Stare in nove mere; Koliko plačam osobne dohodnine; Koliko plačam vojne takse; Izvleček iz pravil provizijskega sklada c. kr. državnih železnic (ki je enaka onim južne železnice); Hrana in hranitev; Kdo je sodrug; Kako se varujemo kolere; Delovanje soc. dem. poslancev v parlamentu v zadnjem letu (predlogi naštetih); Dve resoluciji s kodanjskega mednarodnega kongresa; Dohodki in stroški; Beležnica za vse dni v tednu.

Koledar obseza nad 13 pol in bo pridejan tudi svinčnik. Cena v platno vezanemu izvodu je 1 K, po pošti 10 h več.

Pri večjem odjemu in če se plača naprej ali pa vsaj v teku 30 dni velik popust. Pri naročilih do 20 izvodov se priporoča, da se pošlje denar naprej.

Priporočamo našim
-- gospodinjam --

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

Izdajatelj in zalagatelj Ignacij Sitar in Martin Repovš. — Odgovorni urednik M. Čobal v Zagorju. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.